

UCHWAŁA nr 8 / 2026

Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych

z dnia 21.04.2026 r.

w sprawie procedowanego w Sejmie RP projektów ustaw o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnością

Na podstawie art. 42 ust. 3 pkt 1b, c ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 511), w zw. § 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 października 2016 r. w sprawie Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1783) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Krajowa Rada Konsultacyjna wyraża poparcie w kwestii dalszego procedowania rządowego projektu ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami. Uchwalenie powyższej ustawy jest długo wyczekiwane przez środowisko osób z niepełnosprawnościami i stanowi zwieńczenie wielu lat pracy ekspertów, społeczników, przedstawicieli organizacji pozarządowych i administracji publicznej.

§ 2.

Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych, mając świadomość ograniczeń wynikających z dyscypliny budżetowej i kształtu rządowego projektu, zwraca uwagę na uwzględnienie następujących kwestii w toku procesu legislacyjnego:

1. Wprowadzenie dowolności w przenoszeniu godzin asystencji pomiędzy miesiącami w obrębie roku kalendarzowego.

Rada zaznacza, że jeżeli usługa ma mieć charakter elastyczny oraz adekwatnie odpowiadać na rzeczywiste potrzeby osoby z niepełnosprawnością, kluczowe znaczenie ma wprowadzenie możliwości „gromadzenia” godzin wsparcia. Rozwiązanie to byłoby szczególnie istotne w kontekście planowanych wyjazdów, takich jak urlop czy turnus rehabilitacyjny, a także w sytuacjach, w których z wyprzedzeniem wiadomo, że osoba najbliższa nie będzie mogła zapewnić niezbędnej pomocy. Należy przy tym zauważyć, że obecny projekt ustawy nie przewiduje takiej możliwości.

2. Potrzeba zwiększenia docelowej maksymalnej liczby godzin do 360 miesięcznie.

Przewidziana w projekcie ustawy maksymalna miesięczna liczba godzin wsparcia dla części osób z niepełnosprawnościami, wymagających największego zakresu pomocy, należy ocenić jako niewystarczającą. Jeżeli usługa asystencji osobistej ma rzeczywiście umożliwić prowadzenie niezależnego życia, zasadne jest zwiększenie limitu godzinowego, przykładowo do poziomu 360 godzin miesięcznie.

Mając na uwadze uwarunkowania budżetowe, wprowadzenie takiego rozwiązania może zostać zaplanowane etapowo, w kolejnych latach obowiązywania ustawy, w tym również po 2030 roku. Niemniej jednak, jeżeli celem regulacji jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami realnej niezależności, konieczne jest przewidzenie w ustawie mechanizmu umożliwiającego stopniowe zwiększanie liczby godzin wsparcia.

3. Wprowadzenie mechanizmu corocznej waloryzacji stawek wynagrodzeń asystentów osobistych.

W szczególności należy zwrócić uwagę na brak mechanizmów umożliwiających waloryzację stawek, choćby w drodze rozporządzenia. W praktyce może to prowadzić do utrzymywania ich na niezmiennym poziomie, co z upływem czasu będzie skutkowało spadkiem realnej wartości wynagrodzenia oraz obniżeniem atrakcyjności pracy asystenta.

W konsekwencji może to powodować trudności w pozyskiwaniu osób zainteresowanych wykonywaniem tej funkcji, zarówno obecnie, jak i w kolejnych latach obowiązywania ustawy. Należy przy tym zauważyć, że odwoływanie się do planowanej weryfikacji funkcjonowania przepisów, w tym poziomu stawek, może nie stanowić wystarczającej gwarancji ich regularnej aktualizacji. Dotychczasowe doświadczenia wskazują bowiem, że sama instytucja weryfikacji nie zawsze przekłada się na systematyczne podwyżki. Przykładem może być zasiłek pielęgnacyjny, którego wysokość przez wiele lat pozostawała na poziomie 153,00 zł, a obecnie – od dłuższego czasu – wynosi 215,84 zł.

4. Wydłużenie maksymalnego okresu, na który jest ustalone prawo do asystencji osobistej do 5 lat.

Niewątpliwie prawo do asystencji osobistej oraz zakres tego wsparcia powinny podlegać okresowej weryfikacji. Jednocześnie proponowany trzyletni okres wydaje się stosunkowo krótki. Mając na uwadze potrzebę zachowania równowagi pomiędzy

zapewnieniem regularnej oceny funkcjonowania systemu a ograniczeniem nadmiernych obciążeń związanych z częstym poddawaniem się procedurze weryfikacyjnej, zasadne wydaje się rozważenie wydłużenia tego okresu do pięciu lat.

5. Wprowadzenie ustawowej asystencji niegwarantowanej w miejsce obecnej programowej.

Zapowiadane pozostawienie asystencji osobistej finansowanej z Funduszu Solidarnościowego, przeznaczonej dla osób, które nie zakwalifikują się do asystencji gwarantowanej ustawowo (np. osób z oceną poniżej 80 pkt.), należy ocenić pozytywnie. W tym kontekście zasadne wydaje się jednak rozważenie uregulowania zasad funkcjonowania tej formy wsparcia w przepisach ustawy.

Dotychczasowe doświadczenia z różnych części kraju wskazują na istotne zróżnicowanie w sposobie definiowania i realizacji obowiązujących rozwiązań. W związku z tym celowe byłoby dążenie do większego ujednoczenia standardów świadczenia asystencji, zarówno w formule gwarantowanej, jak i finansowanej ze środków Funduszu Solidarnościowego.

6. Potrzeba wdrożenia możliwości określania przez organizację pozarządową maksymalnej liczby osób, a także rodzaju niepełnosprawności osób, dla których realizowana jest usługa asystencji osobistej przez tę organizację.

Wiele organizacji pozarządowych od lat specjalizuje się we wspieraniu osób z określonym rodzajem niepełnosprawności. Uwzględnienie takiej informacji w systemie mogłoby w istotny sposób ułatwić osobom z niepełnosprawnościami wybór realizatora usługi, najlepiej odpowiadającego ich indywidualnym potrzebom.

7. Zawarcie wprost w ustawie gwarancji możliwości korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami w toku ustalania prawa do asystencji osobistej ze wsparcia opiekuna prawnego lub osoby stale wspierającej.

8. Zwiększenie nieadekwatnego poziomu założonych w projekcie ustawy środków na obsługę usługi asystencji osobistej – do 10% dla powiatów i 7% dla organizacji pozarządowych. W oparciu o doświadczenia realizatorów usługi asystencji osobistej w ramach projektów finansowanych ze środków Funduszu Solidarnościowego, należy podkreślić, że przewidziane w projekcie środki będą niewystarczające, co może

skutkować problemami z uruchomieniem usługi w całym kraju, a przez to wywołać olbrzymie trudności we wdrażaniu ustawy.

9. Przeniesienie kosztów koordynatora asystencji osobistej do kosztów merytorycznych.
Rola koordynatora jest typową rolą merytoryczną, mającą na celu zapewnienie prawidłowego funkcjonowania merytorycznego usługi asystencji osobistej. Nie jest to funkcja typowo administracyjna, zestaw zadań znacząco wykracza poza operacje formalne.
10. Uregulowanie obecności asystenta osobistego w miejscu pracy osoby z niepełnosprawnością, w tym dostępu do dokumentów, do których dostęp ma ta osoba.
Wsparcie asystenta osobistego przy wykonywaniu obowiązków zawodowych będzie rodziło wiele wątpliwości natury prawnej, które powinny być rozwiane przez ustawodawcę.
11. Zawarcie wprost w przepisach ustawy możliwości zawarcia we wniosku o ustalenie prawa do asystencji osobistej potrzeby obecności tłumacza polskiego języka migowego w czasie procedury oraz wprowadzenie możliwości finansowania kursów polskiego języka migowego dla asystentów osobistych.
12. Odstąpienie od ścisłego regulowania w ustawie kwestii doświadczenia kandydata na asystenta osobistego. Istotą asystencji jest możliwość kierowania usługą przez osobę z niepełnosprawnością, w związku z tym należy przyjąć, że jest ona w stanie najlepiej ocenić, czy dana osoba posiada kwalifikacje do bycia asystentem osobistym.
Należy również zauważyć, że w przypadku dążenia do upowszechnienia usługi asystencji osobistej i zapewnienia jej dostępności na terenie całego kraju, nadmiernie wysokie wymagania formalne mogą skutkować trudnościami w pozyskiwaniu osób gotowych do wykonywania zadań asystenta wspierającego osoby z niepełnosprawnościami.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Data i podpis Przewodniczącego Krajowej Rady Konsultacyjnej
do Spraw Osób Niepełnosprawnych*